

Nekroloji:

PROF. DR. HANS GUSTAV GÜTERBOCK'UN ANISINA

TAHSİN ÖZGÜÇ

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin ilk Hititoloji profesörü Dr. H.C. Hans Gustav Güterbock 24 Mart'ta 91 yaşında Şikago'da vefat etti. Türk Tarih Kurumu'nun şeref üyesi olan H.G. Güterbock 27 Mayıs 1908'de Berlin'de doğdu. Babasının "Alman Doğu Kurumu"nun Genel Sekreteri olması, onun daha gençlik yıllarında eski yakınoğu dillerine, tarihine ilgi duymasının nedeni oldu. Hititoloji, Sumeroloji-Assirioloji öğrenimini zamanın ünlü bilgileri Prof. Dr. Hans Ehelof, Prof. Johannes Friedrich ve Prof. Benno Landsberger'in yanında tamamlayan H.G. Güterbock, göreve Berlin Müzesi'nde başladı.

1936-1948'de ülkemizin ilk Hititoloji disiplininin başı olarak, eski Anadolu Tarihi ve kültürleri için çok önemli olan bu bilim dalının kurulup gelişmesinde, uzmanların yetişmesinde, öğretim ve araştırma alanında gerçekleştirilmesi gerekenlerin en çoğunu başarmış ve öğrencilerinin orijinal Hitit tabletlerini yayımlamaya başlamalarını sağlamıştır. Bir sene Uppsala Üniversitesi'nde misafir profesör olarak görev aldıktan sonra, 1949'da Şikago Üniversitesi "The Oriental Institute"de göreve başlayan H.G. Güterbock 1976'da seçkin emeritus profesör oldu.

Fakülte'de B. Landsberger ile sıkı işbirliği içinde, kısa sayılabilecek bir sürede, Hititoloji'nin mustakil bir disiplin olarak gelişmesini, ilk Hititoloji kütüphanesinin kurulmasını sağlamıştır. Öğrencileri üniversitede, müze-lerde görevlendirilmişler, çivi yazılı tablet arşivlerinin sorumluluğunu üstlenmişlerdir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi büyük salonunun tertip ve tanzimi, onun eseridir.

Boğazköy kazılarına Hititolog olarak katılmış, Hitit çivi yazılı metinlerini, hiyeroglif yazılı Hitit kral mühürlerini ayrı ciltler halinde yayımlamış, hiyerogliflerin okunmasına, anlaşılmasına büyük katkılarda bulunmuş, bu konuda çalışan bilginler arasında seçkin ve saygın yerin sahibi olmuştur. TTK kazılarında keşf edilmiş hiyeroglifli belgeleri, tam zamanında, bilim dünyasına sunmuştur.

O, Hitit kültürünün her alanında yoğunlaştırdığı araştırmalarını, yani tarihini, dilini, edebiyatını, dinini, mitolojisini, gramerini, kanunlarını, devlet yönetimini, sosyal yapısını, etnik ayrılıkları bütün detay ve özellikleriyle aydınlatan ve yazılı belgelerin ışığında sanat eserlerini yorumlayan ender hititologların başında yerini almıştır. Onun Hititoloji alanında aydınlatmaya çalışmadığı, üzerinde durmadığı bir konu, bir problem yoktur. Meslektaşları Hititoloji disiplinine H.G. Güterbock kadar katkıda bulunmuş bilginlerin az olduğunu, yerinin hititologlar listesinde olduğunu, haklı olarak, vurgulamaktadırlar.

O, üstün araştırmacılığının yanında, kendisini Hititolojiye adanmış bir hoca olarak, yaşamının sonuna kadar kendisiyle ilişki kurmuş olan zamanın bütün hititologlarına yaptığı yardımlarını, tavsiyelerini, öneri ve tenkitlerini hiç azaltmamıştır. Bugün ondan yararlanma şansına sahip olmuş bilginlerin sayısı azımsanamayacak bir seviyededir.

H.G. Güterbock yaşamının son yıllarını büyük bir projenin gerçekleşmesine "Şikago Üniversitesi Hitit Lugatı Projesine" adanmıştır. Proje üzerinde çalışan meslektaşları onun katılım ve katkılarından övgüyle söz etmektedirler; bu lugat onun en önemli eserlerinden biri olacaktır.

H.G. Güterbock'un yayınları, kendisine 1974 ve 1986'da armağan edilmiş, iki ciltte derlenmiştir. Türkçe'yi anadili gibi konuşan, yazan hocamızın "Kumarbi Efsanesi" hakkındaki kitabı ayrı olarak, değişik konulardaki makaleleri de Kurumumuz dergisi Belleten'de yayımlanmıştır.

Akademi üyelikleri, şeref doktorluklarıyla ödüllendirilmiş olan H.G. Güterbock, Türkiye Bilimler Akademisi'nin şeref üyesi; The British Academy'nin, The American Academy of Arts and Sciences'ın, Bayerische Akademie der Wissenschaft'ın üyesi; Uppsala ve Ankara Üniversitelerinin şeref doktorudur.

Mustafa Kemal Atatürk'ün yüzüncü doğum yılı nedeniyle New York'ta "Birleşmiş Milletler Merkezi"nde yapılan toplantıda, H.G. Güterbock'un Ankara'daki profesörlüğü süresince, Atatürk tarafından kurulmuş Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşadığı mutluluğu hiçbir zaman unutmadığını vurgulayan sözleri, benim bugün de kulaklarımda yansımaktadır.